

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

УДК 004:657

Класифікація та вимоги до спеціалізованого програмного забезпечення формування та подання звітності

Волинець В.І.

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Тернопільського національного економічного університету

Враховуючи можливості сучасного спеціалізованого програмного забезпечення формування та подання звітності, розроблено його класифікацію за різними ознаками та сформовано систематизовані вимоги до нього, на підставі чого можна надати систематизовану характеристику та здійснити обґрунтований вибір спеціалізованого програмного забезпечення формування та подання звітності.

Ключові слова: формування та подання звітності, електронна звітність, спеціалізоване програмне забезпечення, класифікація, вимоги.

Волинець В.І. КЛАССИФИКАЦИЯ И ТРЕБОВАНИЯ ДЛЯ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОГО ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ И ПОДАЧИ ОТЧЕТНОСТИ

Учитывая возможности современного специализированного программного обеспечения формирования и подачи отчетности, разработана его классификация по разным признакам и сформированы систематизированные требования к нему, на основании чего можно дать систематизированную характеристику и осуществить обоснованный выбор специализированного программного обеспечения формирования и подачи отчетности.

Ключевые слова: формирование и подача отчетности, электронная отчетность, специализированное программное обеспечение, классификация, требования.

Volynets V.I. CLASSIFICATION AND REQUIREMENTS FOR CREATION AND SUBMISSION OF REPORTS SPECIALIZED SOFTWARE

Considering the capabilities of creation and submission of reports specialized software, its classification on different features was developed and systematized requirements to its were formed, on the basis of what we can give systematized characteristic and implement informed choice of creation and submission of reports specialized software.

Keywords: creation and submission of reports, electronic reports, specialized software, classification, requirements.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Одним з шляхів удосконалення процесу формування та подання звітності є застосування спеціалізованого програмного забезпечення формування та подання звітності (СПЗ ФПЗ), призначеного для автоматизації формування звітності та подання звітності в електронному вигляді, застосування якого дозволяє підвищити якість та достовірність звітності, оперативність та ефективність процесу формування та подання звітності.

Застосування спеціалізованого програмного забезпечення формування та подання звітності передбачає етап вибору певного програмного забезпечення серед наявного програмного

забезпечення за результатами його порівняльного аналізу. Надати систематизовану характеристику та здійснити обґрунтований вибір спеціалізованого програмного забезпечення формування та подання звітності можна лише на підставі його класифікації та систематизованих вимог до нього. Отже, дослідження питань класифікації та вимог до спеціалізованого програмного забезпечення формування та подання звітності є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи та практичні аспекти формування та подання звітності в електронному вигляді були розглянуті в працях таких авторів як Мельник Т. [1], Мельник П.В., Новиць-

кий А.М., Долгий О.А., Ріппа С.П. [2]. Питанням проблем, особливостей, переваг та недоліків впровадження електронної звітності присвячені праці таких авторів як Очеретько Л.М. [3], Тофан І.М. [4], Гудзенко Н.М. [5], Мельничук О. [6], Шендригоренко М. [7], Волот О.І. [8], Рубейкін В.А. [9], Шнурко А.М. [10]. Огляд можливостей програмного забезпечення формування та подання звітності наведено в працях таких авторів як Сараєва А. [11] та Савко І. [12]. Однак, в наведених працях не досліджувались питання класифікації та систематизації вимог до програмного забезпечення формування та подання звітності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є розробка класифікації спеціалізованого програмного забезпечення формування та подання звітності та формування систематизованих вимог до нього.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розробки класифікації та систематизації вимог до СПЗ ФПЗ необхідно перш за все визначити його функціональні, технічні, ергономічні та комерційні можливості.

Основним функціональним призначення СПЗ ФПЗ є формування та подання звітності, яке надає можливості, котрі дозволяють:

- формувати (створювати) звітність суб'єктів звітності для подання отримувачам звітності;

- подавати (відправляти) підписану та зашифровану електронними цифровими підписами (ЕЦП), отриманими в акредитаційних центрах сертифікації ключів (АЦСК), сформовану звітність отримувачам звітності телекомунікаційними каналами зв'язку;

- отримувати від отримувачів звітності підписані та зашифровані ЕЦП квитанції про отримання, прийняття або неприйняття звітності;

- вести електронний архів сформованої й поданої звітності та отриманих квитанцій.

Додатковими можливостями основного функціонального призначення СПЗ ФПЗ є можливості щодо обміну звітністю з іншими програмами, а саме:

- підтримка імпорту-експорту звітності з/в зовнішні файли;

- інтеграція з обліковими програмами, наприклад «1С: Підприємство», щодо передавання або автоматичного формування звітності на підставі даних облікових програм в СПЗ ФПЗ.

Розширені функціональні можливості СПЗ ФПЗ дозволяють:

- здійснювати електронний документообіг (формування та реєстрацію податкових накладних в єдиному реєстрі податкових накладних, обмін податковими накладними з контрагентами, обмін повідомленнями з файлами-вкладеннями різних форматів, обмін первинними документами між філіями підприємства);

- забезпечувати реалізацію інших функцій (формувати консолідовану звітність підприємства, яке має філії; проводити фінансовий аналіз діяльності підприємства на підставі сформованої фінансової звітності; вести облік первинних документів; розраховувати зарплату; інше).

Для забезпечення зручності, надійності та захисту роботи СПЗ ФПЗ повинно дозволяти:

- автоматично заповнювати окремі поля звітності інформацією довідників;

- здійснювати автоматичний розрахунок підсумкових полів звітності;

- перевіряти правильність заповнення полів звітності за допомогою вбудованих камеральних перевірок (арифметико-логічна перевірка);

- отримувати нагадування щодо термінів подання та складу звітності;

- отримувати підказки при формуванні та поданні звітності;

- створювати резервні копії даних та відновлювати дані з них;

- створювати список користувачів з різними правами доступу до даних;

- виконувати сервісні дії: планування завдань, автообробка документів, інше.

СПЗ ФПЗ може використовуватись автономно на комп'ютерах користувачів або у вигляді Web-сервісних додатків на серверах розробників та підтримувати одно- або багатокористувацький режим роботи з інформаційною базою СПЗ ФПЗ. Воно може розповсюджуватись та підтримуватись безкоштовно або на платній основі та мати різний рівень технічної, методичної та іншої підтримки.

Враховуючи функціональні та технічні можливості СПЗ ФПЗ, можна запропонувати класифікацію СПЗ ФПЗ, наведену на рис. 1.

За функціональним призначенням СПЗ ФПЗ поділяють на програмне забезпечення основного призначення – для формування та подання звітності, та розширеного призначення – для формування та подання звітності, електронного документообігу, виконання інших функцій.

За складом суб'єктів звітності СПЗ ФПЗ поділяють на програмне забезпечення для

окремих та різних суб'єктів звітності, якими можуть бути фізичні особи, фізичні особи-підприємці та юридичні особи (державні установи, комерційні та неприбуткові підприємства й організації, інші).

За складом отримувачів звітності СПЗ ФПЗ поділяють на програмне забезпечення для окремих та різних отримувачів звітності, якими можуть бути Державна фіскальна служба України, Державна служба статистики України,

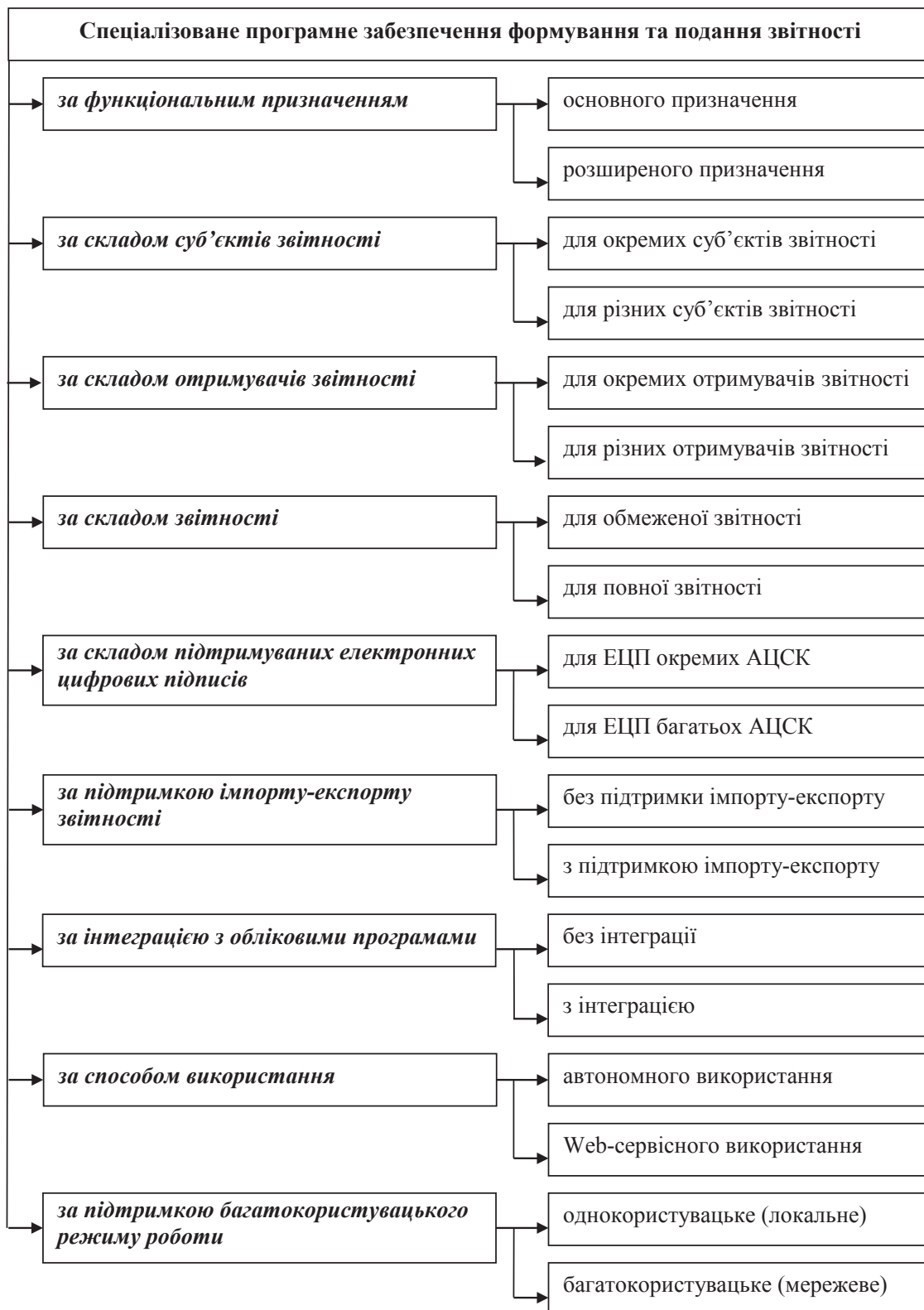


Рис. 1. Класифікація СПЗ ФПЗ

Джерело: авторська розробка.

Фонд соціального страхування України, Державна служба зайнятості України, Пенсійний фонд України, різні міністерства та відомства.

За складом звітності СПЗ ФПЗ поділяють на програмне забезпечення для формування та подання обмеженої (невеликої або середньої кількості звітів) та повної (великої кількості звітів) звітності.

За складом підтримуваних електронних цифрових підписів СПЗ ФПЗ поділяють на програмне забезпечення для ЕЦП окремих та багатьох АЦСК, до яких належать АЦСК Інформаційно-довідкового департаменту Державної фіскальної служби України, АЦСК органів юстиції України, АЦСК ТОВ «Центр сертифікації ключів «Україна», АЦСК ПрАТ «Інфраструктура відкритих ключів», АЦСК ТОВ «Ключові системи», АЦСК державного підприємства «Українські спеціальні системи», АЦСК «Masterkey» ТОВ «Арт-

майстер», АЦСК державного підприємства «Головний інформаційно-обчислювальний центр Державної адміністрації залізничного транспорту України», АЦСК ринку електричної енергії та інші.

За підтримкою імпорту-експорту звітності з/в зовнішні файли СПЗ ФПЗ поділяють на програмне забезпечення без підтримки та з підтримкою імпорту-експорту звітності.

За інтеграцією з обліковими програмами СПЗ ФПЗ поділяють на програмне забезпечення без інтеграції та з інтеграцією з обліковими програмами, яка реалізується або шляхом формування звітності в облікових програмах та передавання її в СПЗ ФПЗ, або шляхом безпосереднього формування звітності в СПЗ ФПЗ на підставі даних облікових програм.

За способом використання ПЗ ФПЗ поділяють на програмне забезпечення автономного та Web-сервісного використання, яке вста-

Таблиця 1.

Вимоги до СПЗ ФПЗ

Вид вимог	Вимога	Характеристика
Функціональні вимоги	Функціональне призначення	Можливість формування та подання звітності, електронного документообігу первинних документів, виконання інших функцій
	Склад суб'єктів звітності	Можливість формування та подання звітності певними суб'єктами звітності
	Склад отримувачів звітності	Можливість формування та подання звітності для певних отримувачів звітності
	Склад звітності	Можливість формування та подання певного складу звітності
Технічні вимоги	Склад підтримуваних ЕЦП	Можливість використання ЕЦП певних АЦСК
	Підтримка імпорту-експорту звітності	Можливість імпорту-експорту звітності з/в зовнішні файли
	Інтеграція з обліковими програмами	Можливість передавання або формування звітності на підставі даних облікових програм
	Спосіб використання	Можливість використання в автономному або Web-серверному режимі
Ергономічні вимоги	Підтримка багато-користувачього режиму роботи	Можливість одночасної роботи з інформаційною базою багатьох користувачів
	Полегшення роботи користувачів	Можливість автоматичного заповнення окремих полів звітності, розрахунку підсумкових полів звітності, виконання арифметико-логічної перевірки та сервісних дій
	Зручність роботи користувачів	Можливість нагадування та отримання підказок щодо дій користувачів
Комерційні вимоги	Надійність та захист роботи користувачів	Можливість створювати резервні копії даних та список користувачів з різними правами доступу до даних
	Супровід програмного забезпечення	Можливість отримання оновлень, документації та консультацій
	Вартість програмного забезпечення	Прийнятна вартість придбання та супроводу

Джерело: авторська розробка.

новлюється на комп'ютерах користувачів та серверах розробників відповідно.

За підтримкою багатокористувацького режиму роботи СПЗ ФПЗ поділяють на однокористувацьке (локальне) та багатокористувацьке (мережеве: клієнт-серверне або термінальне) програмне забезпечення, яке підтримує одночасну роботу з інформаційною базою СПЗ ФПЗ лише одного або багатьох користувачів. При роботі в клієнт-серверному режимі на один комп'ютер мережі (сервер) встановлюється серверна частина СПЗ ФПЗ, а на інші комп'ютери мережі (клієнти) – клієнтські частини СПЗ ФПЗ. При роботі в термінальному режимі СПЗ ФПЗ встановлюється лише на сервері, а робота користувачів здійснюється в режимі віддаленого доступу до нього.

Враховуючи функціональні, технічні, ергономічні та комерційні можливості СПЗ ФПЗ, функціональні, технічні, ергономічні та комерційні вимоги до СПЗ ФПЗ включають (табл. 1):

1. Функціональні вимоги:

- функціональне призначення;
- склад суб'єктів звітності;
- склад отримувачів звітності;
- склад звітності.

2. Технічні вимоги:

- склад підтримуваних електронних цифрових підписів;

- підтримка імпорту-експорту звітності;
- інтеграція з обліковими програмами;
- спосіб використання;
- підтримка багатокористувацького режиму роботи.

3. Ергономічні вимоги:

- полегшення роботи користувачів;
- зручність роботи користувачів;
- надійність та захист роботи користувачів.

4. Комерційні вимоги:

- супровід програмного забезпечення;
- вартість програмного забезпечення.

Висновки з цього дослідження. Таким чином, на підставі визначення функціональних, технічних, ергономічних та комерційних можливостей сучасного програмного забезпечення формування та подання звітності, розроблено його класифікацію за різними ознаками та сформовано систематизовані вимоги до нього. В якості ознак класифікації вибрано функціональні та технічні ознаки, в якості вимог сформовано функціональні, технічні, ергономічні та комерційні вимоги. На підставі розробленої класифікації та сформованих систематизованих вимог можна надати систематизовану характеристику та здійснити обґрунтований вибір спеціалізованого програмного забезпечення формування та подання звітності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельник Т. Податкова звітність в електронному вигляді: теорія та практика / Т. Мельник // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 10. – С. 43-47.
2. Електронне оподаткування: сутність та перспективи застосування: [монографія] / П.В. Мельник, А.М. Новицький, О.А. Долгий, С.П. Ріппа та ін.; за заг. ред. П.В. Мельника. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2010. – 332 с.
3. Очеретько Л.М. Проблеми впровадження електронної звітності підприємств / Л.М. Очеретько, А.С. Козицький // Економічний простір. – 2010. – № 38. – С. 126–132.
4. Тофан І.М. Особливості застосування електронної звітності в оподаткуванні / І.М. Тофан // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2013. – № 1. – С. 222-228.
5. Гудзенко Н.М. Переваги та недоліки впровадження електронної звітності / Н.М. Гудзенко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – № 2(26). – С. 57-60.
6. Мельничук О. Подання звітності в електронному вигляді: переваги та недоліки / О. Мельничук // Економічний дискурс: міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2 (м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль: Крок. – 2014. – С. 297-300.
7. Шендригоренко М. Подання звітності в електронному вигляді: переваги та недоліки / М. Шендригоренко, А. Турло // Економічний дискурс: міжнародний збірник наукових праць. Випуск 3 (м. Львів). – Тернопіль: Крок. – 2014. – С. 174-177.
8. Волот О.І. Впровадження електронної податкової звітності в Україні: переваги та недоліки / О.І. Волот, А.М. Гордієнко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 3(3). – С. 313-316.
9. Рубейкін В.А. Подання електронної звітності в Україні: переваги та недоліки / В.А. Рубейкін // Агросвіт. – 2015. – № 23. – С. 69-71.
10. Шнурко А.М. Особливості подання звітності в електронній формі / А.М. Шнурко, Ю.В. Букарева // Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін та сталого економічного розвитку:

матеріали II міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції 25 листопада 2015 р. (ЛНТУ, м. Луцьк). – Тернопіль: Крок, 2015. – С. 138-141.

11. Сараева А. Программы для подачи электронной отчетности / А. Сараева // Бухгалтер & Компьютер. – 2013. – № 3(147). – С. 7.

12. Савко И. Какую программу выбрать для сдачи отчетности в электронном виде? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.buhuslugi.com.ua/ru/articles/560-kakuyu-programmu-vybrat-dlya-sdachi-otchetnosti.html>.